

5

ΦΩΤΟΣ ΤΣΑΒΕΛΑΣ

«Λῦσε μου, Ἀλῆ, τὰ σίδερα, κ' ὑπόσχομαι νὰ κλίνη
τὸ Σοῦλι τ' ἀνυπόταγο τὰ κάστρα νὰ σοῦ δώσῃ·
τ' ἀγαπημένο μου παιδὶ 'ς τὴν φυλακὴ μου ἅς μείνῃ,
κι' ἂν λείψω, μὲ τὸ αἷμα του τὸν φόρον ἅς πλερώσῃ.»

Πλανεύει ὁ Φῶτος τὸν Ἀλῆ, τ' ἀνήλικο τοῦ ἀφίνει,
καὶ τρέχει φιλεκδίκητος τοὺς ἀδελφοὺς νὰ ἐνώσῃ·
τοὺς πολεμάρχους προσκαλεῖ, κάθε διχόνοια σβύνει,
καὶ τῆς πατρίδος τὸν ἐχθρὸ βγαίνει νὰ κεραυνώσῃ.

« Χίλιας φοραὶς θὰ σὲ ἀπατῶ, παρὰ νὰ πέσῃ δούλῃ
'ς τὰ νύχια σου ἢ πατρίδα μου· τώρα νὰ ἰδῇς πῶς ξέρει
μὲ τ' ἄρματά σου, τύραννε, νὰ πολεμάῃ τὸ Σοῦλι.

Κι' ἂν μοῦ σκοτώσῃς τὸ παιδί, δὲν εἶναι μητ' ὁ πρῶτος
Τσαβέλας, μητ' ὁ ὕστερος, ποῦ τὴν ζωὴ προσφέρει
'ς τὸ ἔθνος ὀλοκαύτωμα· μήτε θὰ κλάψῃ ὁ Φῶτος.»

6

Ο ΣΑΜΟΥΗΛ

Τὸ Σοῦλι τέλος ἔπασσε! Ὕ ἀνόσιο πανηγύρι
τρέχουν οἱ τοῦρκοι ἀμέτρητοι ἔς τ' ὀρφανεμένο χῶμα·
μόνο τὸ Κοῦγκι, ἐλεύθερο, τοὺς φοβερίζει ἀκόμα,
κ' εἶν' ὅλοι πέντε ποῦ κρατοῦν τ' ἀνίκητο ἀκρωτήρι!

Ἀτρόμητος ὁ Σαμουήλ ἔς τὸ πενιχρὸ Ἀγιαστήρι,
ἀφοῦ ἐδεήθη ἔς τὸν Θεὸ κ' ἐγεύθη τ' Ἅγιο Σῶμα
καὶ ἔς τοὺς συντρόφους ἔδωσε, βάνει φωτιά, καὶ πτῶμα
πετάει ᾗψηλὰ μὲς τὸν καπνὸ, βαστῶντας τὸ Ποτήρι.

Πλῆθος ἐχθρῶν τινάζονται μαζί του ἔς τὸν ἀέρα·
οἱ βράχοι σειοῦνται καὶ βροντοῦν· κ' ὁ κόσμος ἐξαφνίσθη,
θωρῶντας νὰ σκεπάζουνε δύο νέφη τὸν αἰθέρα.

Τῶνα ᾗσηκώθηκε λευκὸ, τοὺς μάρτυρες ν' ἀφήσῃ
ἔς τὸν οὐρανὸ μὲ τ' Ἀχραντα· καὶ μαῦρο τ' ἄλλο, ἐσχίσθη,
τῶν ἀσεβῶν τὰ τρίμματα ἔς τοὺς κάμπους νὰ σκορπίσῃ.

7

Η ΠΑΡΓΑ

ὦ Πάργα, ποῦ γιὰ 'λεύθερη ζωὴ σ' εἶχαν βραβεύσει
ἡ φύσι μὲ τὰ δῶρα της, μὲ δόξα τὰ παιδιά σου!
'Αλλῆς δὲν ἤθελε ποτὲ, ποτέ του σὲ τουρκεύσει,
ἂν χριστιανὸς δὲν ἄλλαζε μ' ἀργύρια τὴν σκλαβιά σου.

Μὲ τ' ἅγια σκεύη τοῦ Ναοῦ, πρὶν τοῦρκος τὰ ληστεύσει,
τὴν σκόνῃ πέρνουν τῶν νεκρῶν τὰ δύστυχα ὀρφανά σου
καὶ φεύγουν... ὦ, τί φάντασμα τὸν νοῦ τους θὰ σαλεύσει
ὅταν σκεφθοῦν 'ς τὴν ἐξοριὰ τ' ἀνδραγαθήματά σου!

Τ' ἀδικημένα! ἠθέλησεν ὁ Ἄγγλος νὰ τὰ ρίξει
'ς τὴν γῆ, ποῦ ἀδίκως κυβερνᾷ· κ' ἐκεῖ, μὲ τὴν τρομάρα
ὁ τουρκολάτρης προσπαθεῖ τὸν θρῆνο τους νὰ πνίξει.

Μένει ὁ προδότης σου ψυχρὸς 'ς τὸν πόνο, 'ς τὴν λακτάρα,
'ς τὴν συμφορὰ, 'ς τὰ κλάματα... ὦ πῶς ἤθελε φρίξει,
ἂν ἄκουε τῶν θυμάτων του καὶ τὴν θερμὴν κατάρρα!

8

Ο ΙΕΡΟΣ ΛΟΧΟΣ

Θλίβουν οί τύραννοι τῆς γῆς κάθε ὑψηλὴν ἰδέα,
πλὴν, εἰς αἱμάτων ποταμοὺς τὰ ἔθνη τὴν βαπτίζουν·
κ' ἰδοὺ πῶς λίγοι τολμηροὶ τοὺς θρόνους φοβερίζουν,
τὴν νεαρὴ ξαπλόνοντας τοῦ ἑλληνισμοῦ σημαία!

Ἄλλὰ 'ς τὴν ὥρα τῆς ὁρμῆς τὰ τέκνα τὰ γενναῖα
τῆς ἀδελφῆς Μολδοβλαχιάς γιατί παραμερίζουν
καὶ μόνον Ἑλληνας σοφοὶ κ' οἱ μαθηταὶ π' ἀνδρίζουν
μένουν ἐκεῖ νὰ στήσουνε τὴν δόξα τὴν ἀρχαία;

Ἀνδρεῖτε Δρακούλη! κ' ὅλοι σεῖς, ποῦ μ' ἀρετὴ μεγάλη
'ς τὸ Δραγατσάνι ἐπέσετε μαρτυρικὰ σφαγμένοι,
ἀναπαυθῆτε ὡς ἄγγελοι 'ς τοῦ Ὑψίστου τὴν ἀγκάλη.

Ἐφθασ' ἡ μέρα! τῆς γιορτῆς ὁ ἐσπερινὸς σημαίνει·
κ' ἂν ἀδελφοὶ καὶ σύνδουλοι μᾶς παραιτήσουν πάλι,
ὦ! τὴν ἀνάστασι ἀπ' αὐτοὺς ἡ Ἑλλάς δὲν περιμένει.

9

Η 25 ΜΑΡΤΙΟΥ

Τέτοιαν ἡμέρα 'διάλεξεν ἡ σπλαχνικὴ Μαρία
νὰ εἰπῇ 'ς τὸν Κύριο τοῦ Παντός, ποῦ τ' ἄψυχα ἐμψυχώνει,
«Κύττα 'ς τὴν γῇ τοὺς χριστιανοὺς, ποῦ μ' ἄπειρη λατρεία
ἐμὲ γιορτάζουν σήμερα, πόση σκλαβιά πλακόνει!»

Καὶ πνεῦμα θεῖον ἐχύθηκε μεμιᾶς εἰς τὴν ἁγία
ψυχὴ τοῦ ἐνδόξου Γερμανοῦ, π' ἀτρόμητος ἀπλόνει
τὸ φοβερὸ τὸ Λάβαρο, κι' ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίᾳ
πρῶτος προβαίνει ἀγωνιστὴς καὶ πρῶτος ξεσπαθώνει.

Φεύγουν ἀπ' ὅλαις ταῖς μεριαῖς οἱ Τοῦρκοι τρομασμένοι,
ἐνῷ προφέρει ὁ Γερμανὸς κ' ἡχολογοῦν οἱ ἄλλοι
τὸν Ὅρκο, π' ὅλην ἔσεισε βαθυὰ τὴν οἰκουμένην.

Μέρα γλυκειὰ, μέρα λαμπρὴ, μέρα χαριτωμένη!
κάθε φορὰ ποῦ ἡ λάμψι σου 'ς τὴν Ἐκκλησίᾳ προβάλλῃ,
πάντα μὲ δάφνη ἐλεύθερη θὰ τὴν ἰδῇς σπαρμένη.

10

ΤΟ ΜΑΡΤΥΡΙΟ ΤΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΗ

Ποιὸς εἶδε μέρα τῆς Λαμπρᾶς τὴν Ἐκκλησίαν νὰ κλαίῃ;—
Τὸν Ἀρχηγό της ἔδεσαν οἱ τρισκαταραμένοι
καὶ μὲς τὴν θύραν τὸν κρεμοῦν!.. θεόργιστοι Ἰουδαῖοι
λασποπατοῦν τὴν σάρκα του, 'ς τὰ τρίστρατα συρμένη!

Ἱερεῖς τοῦ Ὑψίστου κι' ἄπειροι πολῖται κορυφαῖοι,
ἀπ' τοῦ βαρβάρου τὴν ὀργὴν βάρβαρα σκοτωμένοι,
τὸν Πατριάρχην ἀκολουθοῦν· κι' οἱ χριστιανοὶ Εὐρωπαῖοι
'ς τῶν ἀδελφῶν τὸ σφάξιμο μένουν ἀκόμα ξένοι!

Ἀλλ' ἐθριάμβευσε ὁ Σταυρὸς, κλονίζεται ἡ Τσερκία
κι' ἀπ' ἄκρην 'ς ἄκρην τοῦ Θεοῦ κατάρα τὴν πλακόνει.
Θαυματουργοῦν οἱ Ἕλληνες 'ς τὴν τόλμην, 'ς τὴν ἀνδρείαν.

Ἀπὸ τὸ αἷμα τ' ἄδοιο 'ξεφύτρωσαν οἱ κλῶνοι
τοῦ δένδρου τῆς ἐλευθεριᾶς, ποῦ 'φύτευσε ἡ θρησκεία.—
Εἰς τὸ μαρτύριο τῶν ἐθνῶν οἰκοδομοῦνται οἱ θρόνοι!

11

ΑΔΑΜΑΝΤΙΟΣ ΚΟΡΑΗΣ

Γειά 'δές, Μητέρ' άθάνατη, πώς πάλε από την γή σου
έξαναβλάστησαν μεμιās όλα τὰ εξαίσια δῶρα,
ποῦχαν μαγεύση τοὺς θεοὺς εἰς τήν αρχαία ζωή σου
καὶ Σὺ μ' ἀγάπη τ'άσπειρες εἰς κάθε ξένη χώρα!

Ὅμως, ἂν ἔχης ἔνδοξα παιδιὰ, ποῦ τήν τιμή σου
νὰ ὑψώσουν ἀγωνίζονται, στρέψε τὸ βλέμμα τώρα
ἐν' ἄλλο τέκνο σου νὰ ἰδῇς ἄλλοῦ, καὶ συλλογίσου
π' αὐτὸ σοῦ 'παρασκεύασε μακρόθε τέτοιαν ὥρα.

Αὐτὸς ὁ ἀνθρώπου σκελετὸς, ποῦ κλεῖ δαιμόνιο πνεῦμα
καὶ τῶν προγόνων ἔλαβε τήν ἔξοχη σοφία,
τόσην ἐσκόρπησε φωτιὰ μὲ τὰ συγγράμματά του,

ὥστ' ἓνα ῥῆγος ἐντροπῆς ἐχύθηκε σὰν ῥεῦμα
'ς τοὺς ἀδελφοὺς, π' ὁλόψυχα παλεύουν ὡς θηρία,
γιὰ ν' ἀποκτήσουν λευθεριά μ' ἀπόφασι θανάτου.

12

Ο ΔΙΑΚΟΣ

Ὁ νειὸς, ποῦ τρόμον ἔσπερνε μέσ τῶν ἐχθρῶν τὰ πλήθη
κ' ἔμοιαζε κόρη λυγερή 'ς τῆς ὡμορφιάς τὴν χάρη,
τὸν ὄρκο δὲν ἀδίκησε· κι' ἀλήθεια παλληκάρι,
εἰς τὸ μαρτύριο τὸ φρικτὸ περίχαρος ἐχύθη.

Θερμὸ τραγοῦδι βγάζοντας ἀπὸ τ' ἀγνά του στήθη
«Γεῖα 'δὲς καιρὸ ποῦ 'διάλεξεν ὁ χάρος νὰ μὲ πάρῃ,
τώρα π' ἀνθίζουν τὰ κλαδιὰ καὶ βγάζ' ἡ γῆ χορτάρι,»
'ς τ' ἀνθράκια μέσα ζωντανὸς ὁ ἀτρόμητος ἐψήθη.

Δὲν θέλει ὁ Διάκος τὴν ζωὴ δίχως σπαθὶ 'ς τὸ χέρι·
τὸν θάνατο δὲν σκιάζεται, τοὺς πόνους δὲν ψηφάει,
ἔχει τὴν Πίστι του δροσιὰ 'ς τὴν φλόγα ποῦ τὸν λύνει.

Ἵς τὸ θαῦμα 'ξεφρενίσθηκεν ὁ Τοῦρκος... Δὲν εἰξέρει
ποῦ τὸν ἀγῶνα τῶν πιστῶν ὁ Κύριος εὐλογάει
κ' ἡ φοβερὴ του δύναμι τὰ πάντα κατορθώνει!

13

ΟΔΥΣΣΕΑΣ ΑΝΔΡΟΥΤΣΟΥ

Τ' ὀρκίσθηκε ὁ 'περήφανος, καὶ χύνεται λειοντάρι
'ς τὴν πατρικὴν ἐκδίκησι· κι' ἀρπάζοντας τὴν νίκη,
πλειὸ τ' ἀνυπόμονο σπαθὶ δὲν βάζει 'ς τὸ θηκάρι,
ἀλλ' ὅπου πέσῃ, χαλασμός κι' ἀπελπισιὰ καὶ φρίκη.

Ὅπου πατήσῃ ὁ γίγαντας τὸ φτερωτὸ ποδάρι,
σκληρὴν πλακόνει τοὺς ἐχθροὺς φθορὰ καὶ καταδίκη.
Αἱ Θερμοπύλαις κ' ἡ Γραβιά 'ς ἀνέσπερο δοξάρι
μεσουρανὶς ἐχάραξαν τὴν δόξα ποῦ τοῦ ἀνήκει.

Πικρὴ τὸν ἡῦρεν ἀδικιὰ πῶς ἦτανε προδότης
κ' ἡ δολερὴ τὸν ἔχασε τοῦ φθόνου πανουργία,
ἀλλ' ἡ παρθένα Ἐλευθεριὰ θρηνεῖ τὸν ἀκριβό της.

Τέτοιον ἐχθρὸ θυμούμενη 'ς τὸ μέλλον ἡ Τουρκία,
θὰ φοβήθῃ μὴ καὶ νεκρὸς πατήσῃ τὸν λαιμό της,
κι' ὡς νάβλεπε τὸν ἴσκιό του, θὰ τρέμῃ ἀπὸ δειλία.

14

ΠΕΤΡΟΣ ΜΑΥΡΟΜΙΧΑΛΗΣ

Όταν ή Έλλάς τόν εὐτυχῇ τῆς Μάνης ἡγεμόνα
εἶδε ν' ἀδράξῃ τ' ἄρματα καὶ τὴν σημαία ν' ἀπλώσῃ,
ν' ἀφήσῃ πλούτη καὶ τιμαίς, τὸ σπίτι νὰ ἐρημώσῃ,
καὶ μὲ παιδιὰ καὶ μ' ἀδελφούς νὰ τρέξῃ 'ς τὸν Ἀγῶνα,

τὸν ἀγκαλιάσῃ μὲ χαρὰ καὶ τοῦδωσῃ ἀρραβῶνα,
ποῦ ἡ λύσσα δὲν ἠμπόρεσῃ τοῦ φθόνου ν' ἀμαυρώσῃ.
Πόσαις φοραῖς τὸ αἶμα του τὴν ἔσωσῃ, καὶ πόσῃ
λάμψῃ ὁ γενναῖος ἐπρόσθεσῃ 'ς τὴν ἐθνικὴ κορῶνα!

Χάνει παιδιὰ, χάνει ἀδελφούς, καὶ μὲ πολλὰ δεινά της
ἡ τύχῃ ἀκόμα τὸν κτυπᾷ· πλὴν ἄτρομος ἀντέχει
'ς ταῖς συμφοραῖς ἀδάμαστος ὁ γέρω Σπαρτιάτης.

Μόνῃ τοῦ ἔθνους τὴν ζωὴν ἔχει γλυκεῖα φροντίδα·
καὶ δείχνει 'ς τοὺς συντρόφους του, ὅτι ἀκριβοὺς δὲν ἔχει
ὅποιος βαρβάρους πολεμᾷ γιὰ πίστι καὶ πατρίδα.

15

ΘΕΟΔΩΡΟΣ ΚΟΛΟΚΟΤΡΩΝΗΣ

Μὲ τοὺς μεγάλους ὀφθαλμοὺς, μὲ τ' ἀρειμάνιο σῶμα,
μὲ τὴν στολὴ τὴν ἐθνικὴ καὶ τὴν λαμπρὴ φλοκάτα,
μὲ τὴν χαρὰ 'ς τὸ πρόσωπο, μὲ τ' αὐστηρὸ τὸ ὕφος,
τῶν ὁπαδῶν ἦτο ἡ ψυχὴ, τῶν Τούρκων ἡ τρομάρα.

Θυμᾶται ἀκόμα ἡ δύστυχη Τριπολιτσᾶ, κι' ἀκόμα
ἡ ξακουσμένη Κόρινθος, ἡ Πάτρα, ἡ Καλαμάτα
συχνὰ τὸ φᾶσμα του θωροῦν μὲ τὸ γοργὸ τὸ ξίφος,
ποῦ 'ς τοὺς ἐχθροὺς 'παράσταινε τοῦ Ὑψίστου τὴν κατάρα.

Κι' ἂν τὴν πατρίδα ἐλύπησε γιὰ τὸ φθαρτὸ πρωτεῖο,
πλὴν, δὲν ἐσβύσθηκε ποτὲ 'ς τὰ φλογερά του στήθη
καὶ τῆς τιμῆς ὁ ἔρωτας, ὁ ἀγνὸς μέχρι θανάτου.

Καὶ πάλι ὁ μεγαλόψυχος πετιέται σὰν θηρίο,
σχίζει, ἀφανίζει τὰ πυκνὰ τῶν μουσουλμάνων πλήθη,
καὶ μ' ἄλλαις νίκαις θαυμασταῖς λαμπρύνει τ' ὄνομά του.

16

ΝΙΚΗΤΑΣ Ο ΤΟΥΡΚΟΦΑΓΟΣ

Χαῖρε, Νικήτα φοβερὲ, παλληκαριῶν ξεφτέρει,
ποῦ 'ς τὸ ὄνομά σου ὀλόκληρη Τουρκιὰ τρεμομανίζει!
καὶ ποιὸς παπᾶς σοῦ 'ξόρκισε τὸ σιδερένιο χέρι,
π' ὅσαις σπαθιαῖς κτυποβαρεῖ, τόσα κορμιά θερίζει;

Καὶ ποιὸ στοιχειὸ τριγύρω σου κρυφοπετᾷ 'ς τ' ἄερι
κι' ὅλα τὰ βόλια τῶν ἐχθρῶν ὀπίσω τὰ γυρίζει;
Δὲν ξέρει τέτοια θαύματα θνητὸς νὰ καταφέρῃ,
ἂν εἰς βοήθεια τοῦ Θεοῦ τὸ θάρρος δὲν στηρίζει.

Ὅλα ὁ Νικήτας ἑκατὸ μετράει τὰ παλληκάρια,
κ' ἐμπρὸς τοῦ ἀποδειλιάζουνε τῶν Τούρκων αἱ χιλιάδαις,
ποῦ σὰν ἐλάφια φεύγουνε, λειοντάρι μὴ τὰ φθάσῃ.

Κι' ὁ Τουρκοφάγος χύνεται, τοὺς σφάζει σὰν κριάρια,
κι' ἀπάνου 'ς τ' ἄλογα πηδᾷ νὰ κόψῃ τοὺς ἀγάδες...
Ναῦρισκε ἀκόμα κεφαλαῖς, κι' ἀκόμα νὰ χορτάσῃ!

17

Η ΠΡΩΤΗ
ΕΘΝΙΚΗ ΣΥΝΕΛΕΥΣΙΣ

Ἀφοῦ πανόλεθρη σκλαβιά 'ς τὸν τάφο Σ' εἶχε βάλῃ
καὶ φοδερὸ σ' ἐπλάκωσε τὸ βάρος τῶν αἰώνων,
πῶς ἔκαμες, Πατρίδα μου, ν' ἀναστηθῇς καὶ πάλι
κι' ἀνδρειωμένη νὰ ὑψωθῇς 'ς τὴν δόξα τῶν προγόνων ;

Μ' ὅλαις σου, ναί, ταῖς ἀρεταῖς καὶ μ' ὅλα σου τὰ κάλλη,
καὶ μὲ τὴν δάφνη τὴν χλωρὴ τῶν θαυμαστῶν σου ἀγώνων,
ξανανειωμένη ἐπρόβαλες· κι' ἀληθινὰ μεγάλη,
μήτε τὴν λαύρα διατηρεῖς τῶν περασμένων πόνων.

Καὶ τώρα 'ς τὴν Ἐπίδαυρο, μ' ἐλευθεριᾶς καμάρι
ἀφίνεις λίγο τὸ σπαθί, π' ἄλλοῦ Σὲ περιμένει,
γιά νὰ χαρῆς τοὺς νόμους σου, ποῦ ὁ κόσμος εἶχε πάρῃ.

Ἦ ἔλλας ἀπὸ τὴν σκόνη σου γιά θαῦμ' ἀναστημένη,
χαῖρε, ζωῆς κ' ἐλευθεριᾶς ἀμάραντὸ βλαστάρι,
πότ' εὐτυχῆς, πότ' ἄμοιρη, καὶ πάντα δοξασμένη !

18

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΜΑΥΡΟΚΟΡΔΑΤΟΣ

Τὸ θάρρος καὶ τὴν φρόνησι, τὸν νοῦ καὶ τὴν καρδίᾳ
εἶχ' ἐνωμένα, καὶ θερμὸς ἐστάθη πατριώτης·
κάνενας δὲν ἐπλήγωσε 'ς τὰ σπλάχνα τὴν Τουρκία
ποτὲ, σὰν ὁ 'περήφανος ἐκεῖνος Φαναριώτης.

Εἶχε προβάλη ἀγωνιστὴς, ὅταν ἡ Ἐλευθερία
δὲν εἶχε ἀκόμα δύναμι νὰ βγάλη τὸν ἀνθὸ της·
αὐτὸς ἐφύσησε ψυχὴ 'ς τὰ κάλλη της τὰ θεῖα,
κ' ἐκείνη ἀπὸ τὰ σπάργανα τὸν ἔλαβε ὁδηγὸ της.

Τὸ κράτος ἐκυβέρνησε μ' ἀσύγκριτην ἀξία
εἰς τόση ἀνάβρασι παθῶν, κ' ἀντάμα στρατιώτης,
τοῦ ἔθνους ἦτο ἡ κεφαλὴ, τοῦ ἀγῶνος ἡ καρδίᾳ.

'Απ' ὅλους εἶχε σεβασμὸ τ' ἀνδρὸς ἡ σοβαρότης·
κί' ἂν εἰς αὐτὸν ἐφώλευε θερμὴ φιλοδοξία,
ἦτο ἀρετὴ, ποῦ ἐδόξασε τὸν ὑψηλὸ σκοπὸ της.

21

Η ΜΠΟΥΜΠΟΥΛΙΝΑ

Ποιὰ τοῦ πελάου βασίλισσα μὲς τὴν φωτιά προβαίνει ;—
Εἶναι μιὰ χήρα δυστυχῆς ποῦ στόλον κυβερνάει,
κ' ἔχει σιμὰ τὸ τέκνο της, τὸ μόνο ποῦ τῆς μένει !
Εἶναι ἡ Νεράϊδα τῶν Σπετσῶν, ποῦ ἐκδίκησι διψάει.

Ἀγριωμένη, ἀτρόμητη, τὴν πρῶραν ἀνεβαίνει,
ὀρμάει, ξαφνίζει τοὺς ἐχθροὺς, σὰν ἄνδρας πολεμάει·
ρίχνουν αἱ σφαίραις τὸ παιδί, 'ς τὰ πόδια της πεθαίνει,
κι' αὐτὴ καταφιλῶντας το, τὴν μάχη ἀκολουθάει.

Ὁ φλογερὸς ἐνθουσιασμὸς, ἡ τόλμη της, ἡ ἀνδρεία,
τὰ σπιθοβόλα βλέμματα, τὸ ἀνάστημα, τὰ κάλλη,
τὴν παρασταίνουν ὡς θεὰ ποῦ ὀρίζει τὰ στοιχεῖα.

Εκεῖναις ποῦ ἐγεννούσανε τῆς Σπάρτης τὰ θηρία
κ' αἱ φοβεραὶ Σουλιώτισσαι, ἀν' ξαναζοῦσαν πάλι,
'ς τὴ Μπουμπουλίνα θᾶδιναν κι' αὐταῖς τὴν βασιλεία.

22

ΛΑΖΑΡΟΣ ΚΟΥΝΤΟΥΡΙΩΤΗΣ

Τύπος άγνός τής άρετής, γιά τήν πατρίδα έζοῦσε
καί τῶν πολλῶν τής συμφορῶν τόν ἔθλιβεν ὁ πόνος·
άλλ' ὅταν μέ τὰ πλούτη του τόν στόλο 'διατηροῦσε,
εἶχεν ὑπέρτατη ἀμοιβή τήν πρόοδο τοῦ ἀγῶνος.

Ἐνῷ ἡ μεγάλη του καρδιά τιμαῖς δέν ἀγαποῦσε,
νά μετρηθῇ 'ς τὸ ὕψος του δέν ἔφθαν' ἕνας θρόνος.
Δέν ἦτο χώρα ἑλληνική νά μὴ τόν εὐλογοῦσε,
καί 'ς τήν μεγάλη δόξα του τόν ἐσεβάσθη ὁ φθόνος.

Μήτ' ὁ γενναῖος ἐδέχθηκε ποτὲ τήν Ἑξουσία·
άλλ' ἐνεργοῦσε πατρικά ταῖς ἔριδαις νά σβύσῃ,
κ' ἡ συμβουλή του ἐφύλαξε συχνά τήν πολιτεία.

Μέ ποιόν τής ἀρχαιότητος μέγαν πατριώτη,
ὅταν ἡ κρίσις τῶν θνητῶν ἀγνότερα βαδίσῃ,
θὰ παραβάλουν οἱ καιροὶ τόν εὐσεβῆ νησιώτη;

23

Η ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΗ ΤΗΣ ΧΙΟΥ

Ποιὸς εἶδε κάμπους νὰ θρηνοῦν καὶ πέτραις νὰ ῥαγίζουν,
κι' ἀπὸ χιλιάδαις τὴν φορὰ 'ς τὸ αἶμα νὰ κυλοῦνε
τεταρτιασμένα πτώματα, καὶ φλόγαῖς νὰ μανίζουν,
κι' ὅσα τὴν γῇ ἐστολίζανε φωτιὰ νὰ καταντοῦνε;

Ποιὸς εἶδε σκόρπαις κεφαλαῖς καὶ σωθικὰ ν' ἀχνίζουν,
καὶ βρέφη 'ς τὰ ξερρίζωτα βυζιά νὰ λακταροῦνε,
καὶ κόραις, ποῦ ἀτιμάσθηκαν, τὴν σάρκα τους νὰ σχίζουν;..
ὦχ! εὐτυχεῖς ὅσοι πετοῦν καὶ φθάνουν νὰ πνιγοῦνε!

Κάμμιὰ δὲν ἔμεινε ζωὴ· τόσα βασανιστήρια
δὲν βρίσκουν ἄλλα θύματα· κ' οἱ βάρβαροι, 'ς τὴν θραῦσι
κάνουν χορούς!.. Ἄλλ' ὁ Θεὸς γιατί δὲν τοὺς ὠργίσθη;

Καὶ μήπως Σὺ δὲν ἔστησες, Χριστέ μου, 'ς τὰ μαρτύρια
τὴν Ἐκκλησίᾳ Σου; Καὶ ζωὴν ἢ Ἑλλάς δὲν θ' ἀπολαύσῃ,
ἀφοῦ γυμνὴ 'ς τὸ αἶμα τῆς ὁλόκληρῃ ἐδαπτίσθη;

24

Ο ΚΑΝΑΡΗΣ

Ὅλα ἐφαίνονταν φοβερά τοῦ ἐχθροῦ μὲς τὴν γαλήνη
τὰ κάστρα, ποῦ δὲν ἔφθανε τὸ μάτι νὰ μετρήσῃ·
καὶ μιὰ βαρκοῦλα, πῶφθανε πνοή νὰ τὴν βυθίσῃ,
νὰ 'μπῇ 'ς τὸ μέσο τους τολμᾷ... Τί χαλασμός ἐγίνη!

Βρόντοι καὶ φλόγαις καὶ καπνοὶ, τὸ σπρώξιμον, οἱ θρῆνοι,
τῶν καταρτιῶν τὸ τρίξιμο, σὰν νὰ 'χαλοῦσε ἡ κτίσις,
δὲν σταματοῦν τὸν ἥρωα, π' ἀγανακτεῖ νὰ σχίσῃ
τὰ λυσσασμένα κύματα, τὸν δρόμο νὰ ταχύνῃ.

Ξανοίγει τέλος τὰ Ψαρά, 'ς τὴν βάρκα γονατίζει
καὶ τὸν Σταυρὸν ἀσπάζεται μὲ τῆς χαρᾶς τὸ κλάμα·
κ' οἱ Ψαριανοὶ τὸν ἀπαντοῦν μ' εὐχαῖς καὶ νικητήρια.

Ἀλλὰ ταῖς δόξαις καὶ τιμαῖς, περνῶντας, ἐμποδίζει
καὶ τρέχει, τρέχει ὁ ταπεινὸς, ποῦ 'γνώρισε τὸ θάμα,
ν' ἀγίσῃ τὸ στεφάνι του μὲ τ' ἄχραντα μυστήρια.

25

ΘΥΣΙΑ ΤΟΥ ΜΑΡΚΟΥ ΜΠΟΤΣΑΡΗ

Ποιὰ συμφορὰ ἄσκοτείνιασε καὶ τ' οὐρανοῦ τὸ χρῶμα;—
Τὰ παλληκάρια κι' ὁ λαὸς τριγύρω θρηνηδοῦνε,
παρθέναις πλέκουνε μ' ἀνθοὺς τὸ δοξασμένο σῶμα,
ἐνῶ τῶν ξένων τ' ἄσματα μακρόθεν ἀντηχοῦνε.

Τρέμουν ἀκόμα οἱ βάρβαροι, κι' ἀνταριασμένοι ἀκόμα
ἀνάμεσό τους σφάζονται καὶ 'ς τὰ τυφλὰ βαροῦνε·
κι' ὅσο πληθαίνει ὁ σκοτωμὸς καὶ τῶν νεκρῶν τὸ στρῶμα,
τόσο τοὺς φέρνει ὁ βάρβαρος θυμὸς ν' ἀφανισθοῦνε.

Οὐράνια φλόγ' ἀνύψονε τοῦ Μάρκου τὴν καρδιά,
ὅταν 'ς τὸ μέσο τῶν ἐχθρῶν ὡς κεραυνὸς ἐχύθη
καὶ 'ς τὴν πατρίδα ἐπρόσφερε τόσο ὑψηλὴ θυσία.

Καὶ τ' ὄνομά του μὲ χαρὰ 'ς ὅλη τὴν γῆ ἐτιμήθη,
γιατὶ 'ς τὴν τόση τόλμη του καὶ 'ς τὴν μεγάλη ἀνδρεία
τοὺς παλαιοὺς Ἡμίθεους ὁ κόσμος ἐνθυμήθη.

26

Ο ΜΠΑΪΡΟΝ

Ἄπο τὴν γῆ, ποῦ δολερὰ πάντα Σὲ πολεμάει,
ἐβγῆκε τ' ἄστρο τὸ λαμπρὸ, π' Ἀνατολὴ καὶ Δύσι
μ' ἄπειρο φῶς μαγεύοντας, τὴν λάμψι σου ἀπαντάει
κ' ἐρωτεμένο σταματᾷ, γλυκὰ νὰ Σ' ἀντικρύσῃ.

Ὁ Ποιητὴς ὁ ἑνδοξος τὴν δόξα σου ἀγαπάει
καὶ μ' ἄλλαις δάφναις ἀκριβαῖς ποθεῖ νὰ Σὲ στολίσῃ·
« Μάνα! σοῦ λέγει, σφίξε με, κι' ὁ κόσμος ἄς φθονάῃ·
ποιὰ θὰ μπορέσῃ δύναμις ποτὲ νὰ μᾶς χωρίσῃ; »

Κ' ἐνῶ ταῖς τόσαις σου πληγαῖς τέτοια χαρὰ γλυκαίνει,
τὸ τέκνο τὸ πολύτιμο, ποῦ κλαίει 'ς τὴν ἀγκαλιά σου,
σκληρὰ σ' ἀρπάζει ὁ θάνατος, Ἑλλάς δυστυχισμένη!

Ἵς τὸ μνημα τώρα τ' ἀκριβὸς θρήνησῃ τὴν ἐρμιά σου·
ἀλλ' ἔχε το παρηγοριὰ νὰ ὁμολογοῦν κ' οἱ ξένοι,
ποῦ σὰν αὐτὸ δὲν ἔκλαψες κανέν' ἀπ' τὰ παιδιά σου.

27

ΤΟ ΠΛΟΙΟΝ « ΑΡΗΣ »
ΕΙΣ ΤΟΝ ΛΙΜΕΝΑ ΤΗΣ ΣΦΑΚΤΗΡΙΑΣ

Πλῆθος καράβια φοβερά μὲς τὸν λιμένα κλειοῦνε
ἓνα πλοιάρι, καὶ πυκνὴ μιὰ φράκτη σχηματίζουν.
Νὰ φύγη;.. Πῶς! Ὀλόγυρα σαράντα τὸ ἐμποδίζουν.
Νὰ ὑποχωρήσῃ 'ς τοὺς ἐχθρούς;.. Ποτὲ νὰ μὴ τὸ ἴδοῦνε.

Φωτιά λοιπόν!.. Ὅσῃ τὴν τόλμη του ὅλα μεμιᾶς βροντοῦνε
τὰ πυροβόλα τῶν ἐχθρῶν, ἀλλὰ δὲν τ' ἀπελπίζουν·
πέφτουν αἱ σφαίραις χάλαζα, βαθυὰ τὸ κοσκινίζουν,
κ' ἐκεῖνο ἀκόμα πολεμᾷ, θεοὶ τὸ κυβερνοῦνε.

Ὡραιοὶ πολλαῖς ἐμόχθησε· καὶ τέλος... Τάχα ἐκάη;
Τάχα τὸ βύθισε ἢ φωτιά κ' ἢ λύσσα τῶν κυμάτων;
Ὅχι! — Τὸν στόλον ἔσπασε καὶ 'ς τὰ πανιὰ πετάει.

Σὺ, Δόξα, πάντα σύντροφη τόσων κατορθωμάτων,
δεῖξε 'ς τὸν κόσμον ὅτ' ἢ Ἑλλάς, κι' ἂν δούλη καταντάη,
εἶναι ἢ πατρίδα τῶν θεῶν, ὁ τόπος τῶν θαυμάτων.

28

Η ΚΛΕΙΣΟΒΑ

Χιλιάδαις εἶναι οἱ βάρβαροι πατοῦνε τ' ἀκρογιάλι
καὶ μ' ἀκατάπαυστη φωτιά 'ς τὴν ἔφοδον ὀρμοῦνε.
Σαλεύει, τρέμει τὸ νησὶ μ' ἀντιβοή μεγάλη,
ἀλλὰ δὲν τρέμουν οἱ Ἑκατὸ, ποῦ πλήθη δὲν ψηφοῦνε.

Πέφτουν οἱ πρῶτοι ἀνώφελα, καὶ φθάνουν ἄλλοι, κι' ἄλλοι.
Τοῦρκοι, Εὐρωπαῖοι, Ἀράπηδες τὴν Ἐκκλησιὰ βαροῦνε,
ἀλλὰ τὴν κόλασι ἀπαντοῦν εἰς τὴν ὀλέθρια πάλη,
καὶ λίγοι θὰ γλυτώσουνε πρὶν ὅλοι ἀφανισθοῦνε.

Ἑκατοντάδαις πτώματα τὴν θάλασσα σκεπάζουν,
βαμμένη ἀπὸ τὸ αἷμα τους, ἐνῶ 'ς τὸ ξερονῆσι
μόνο τριάντα οἱ νικηταὶ συντρόφους ἐνταφιάζουν.

Κίτσοι Τσαβέλας!.. ὄνομα ποῦ ἀρκεῖ γιὰ νὰ φοβίση
ὅσους βαρβάρους εἰς τὴν γῇ τοῦ φωτισμοῦ φωλειάζουν,
καὶ τὴν μικρὴ τὴν Κλείσοβα 'ς τὸν κόσμον νὰ ἐνθυμίση.

29

ΤΟ ΜΕΣΟΛΟΓΓΙ

Ὡ πολεμάρχοι καὶ ἱερεῖς, καὶ γέροι δοξασμένοι,
κί' ὅσοι σᾶς βρέχουν αἱ πληγαῖς τὰ τιμημένα στήθη,
ἐλᾶτε δαφνοστόλιστοι νὰ κλάψετε' ἐνωμένοι
'ς τὴν ἔρμη γῆ, π' ἀντίπερα τοῦ κόσμου ἐχαιρετήθη.

Καὶ γοῖνατίσεται ἄσκεποι 'ς τὴν γῆ τὴν ἀγιασμένην,
ποῦ πεῖνα, γύμνια, κί' ὀρφανιά, κ' ἐχθροὺς δὲν ἐφοβήθη,
καὶ μόνο αἱματοστάλακτη, καὶ μόνο ἐρημωμένη,
παρὰ νὰ χάσῃ τὴν τιμὴν, 'ς ταῖς φλόγαις παραιτήθη.

Καὶ σὺ, ποῦ ξένος ἔρχεσαι νὰ ἰδῇς τὸ Μεσολόγγι,
ἄκου 'ς τῆς λίμνης τὰ νερά πῶς ἀντηχοῦν ἀκόμα
τῶν γυναικῶν τὰ κλάματα καὶ τῶν ἀνδρείων οἱ βόγγοι·

κύττα τὴν δόξα ποῦ σκορπᾷ τὸ σαλευμένο χῶμα,
αἱ πολυθρήνηταις σπηλιαῖς, οἱ αἱματωμένοι λόγγοι,
κ' εἰς κάθε πέτρα σίμωσε θρησκευτικὰ τὸ στόμα.

30

Ο ΚΑΡΑΪΣΚΑΚΗΣ

Μὲς τὴν μεγάλη ἀπελπισιὰ ποῦ θλίβει τὴν πατρίδα,
τῆς Ῥούμελης ὁ ἥρωας σὺν ἀστραπῇ πετάει,
χύνει παντοῦ σπιθόβολη τοῦ βλέμματός του ἀκτίδα,
κι' ὅπου φωλειάζουν βάρβαροι, τὸν ὀλεθρο σκορπάει.

Ἀναστηλόνοντας παντοῦ τὴν ἐθνικὴν ἐλπίδα,
εἰς χίλια μέρη πολεμᾷ κι' ἀδιάκοπα νικάει·
κι' ἀκόμα φιλοπόλεμος, ἔχει θερμὴ φροντίδα
τὴν ἐνδοξὴν Ἀκρόπολι, ποῦ ὁ βάρβαρος κτυπάει.

Χύσου, λεβέντη ἀληθινὲ, 'ς τὴν γῆ τοῦ Παρθενῶνος,
κι' ἅμ' ἀνεβῆς, ὕψωσ' ἐκεῖ 'ς τὸ πανελλήνιο κάστρο
μιὰ στήλη σου 'περήφανη, νὰ τὴν δοῦσῃ ὁ χρόνος.

Ἄλλ' ὦ, ποῖο βόλι δολερὸ σοῦχε φυλάξει ὁ φθόνος!..
'Ἐκρύφθη τώρα ἡ δόξα σου, καῦμένη Ἑλλάς, μὲ τ' ἄστρο
ποῦ ἐστάθη τὸ λαμπρότερο καὶ τὸ στερνὸ τοῦ Ἀγῶνος!

31

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΣ

Ἕλληνας πάντα φλογερὸς ὁ γέρω διπλωμάτης
ποῦ τὴν Εὐρώπην ἔμπειρος νὰ κυβερνήσῃ ἐφάνη,
ἦλθεν εἰρήνης ἄγγελος κ' ἐλευθερίᾳς προστάτης,
νὰ δείξῃ καύχημα τῆς γῆς τὸ ἐλληνικὸ στεφάνι.

Σφίγγει θερμὰ ἡ φιλόστοργη Μάνα 'ς τὴν ἀγκαλιά της
τὸ τέκνο, ποῦ τοὺς πόνους της ἀρχίζει νὰ γλυκάνῃ,
ἀναγεννῶντας τὰ καλὰ ποῦ ἡ μακρυνὴ σκλαβιά της
καὶ τοῦ πολέμου αἱ συμφοραὶ εἶχαν καταμαράνῃ.

Κι' ὅμως τὰ τόσα πάθη σου δὲν ἔπαυσαν ἀκόμα,
δύστυχη Ἑλλάς, ἀλλ' ἔπρεπε θερμὰ νὰ κλάψῃς πάλι
καὶ τέτοιο τέκνο σου νὰ ἰδῇς αἱματωμένο πτῶμα!

Κλάψε κι' αὐτὸ τ' ἀγνότερο τῆς εὐτυχίᾳς σου θῦμα·
κι' ἂν εἰς τὸν πόνο 'πιθυμῇς παρηγοριά μεγάλη,
κλῖνε ν' ἀκοῦς πόσοις εὐχαῖς σοῦ στέλνει ἀπὸ τὸ μνήμα.

32

ΟΙ ΑΓΝΩΣΤΟΙ ΗΡΩΕΣ

Σ τὰ τέκνα ποῦ Σ' ἐδόξασαν κ' εἶν' ὅλα ξακουσμένα,
τώρα μοιράζεις στέφανα καὶ τῆς τιμῆς τὰ κρῖνα·
κι' ἂν ἄλλα κλαῖς, ποῦ ἐπέσανε γιὰ λευθεριᾶς ἐλπίδα,
ἔχεις καλὴ παρηγοριὰ τὴν κοσμικὴ τους φήμη.

Κι' ὅμως πόσ' ἄλλα τέκνα σου, 'ς τὴν λησμονιὰ θαμμένα,
σὺν γίγαντες ἐπάλευσαν, Σ' ἐδόξασαν κ' ἐκεῖνα,
καὶ μόνον ἀπὸ αἴσθημα ἱερὸ, γλυκειὰ Πατρίδα,
σοῦδωκαν πλούτη καὶ ζωὴ, δίχως ν' ἀφήσουν μνήμη!

"Ἄν μαύρη μοῖτρα σοῦκρυψε σκληρὰ καὶ τ' ὄνομά τους,
ποιὸ κλάμα, ποιὸ μνημόσυνο, ποιὸ θαυμασμοῦ σημεῖο
μπορεῖ ν' ἀνάψῃ 'ς τὸ πικρὸ σκοτάδι τους λυχνάρι;

"ὦ, νᾶξερес ποῦ βρίσκονται σπαρτὰ τὰ κόκκαλά τους
κι' ἀντάμα νὰ τὰ 'σώρρευες εἰς ὑψηλὸ μνημεῖο,
γιὰ νᾶναι 'ς ἄλλαις γενεαῖς ἱερὸ προσκυνητάρι!

33

ΤΑ ΣΥΝΟΡΑ
ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ

Μετροῦν τοῦ κόσμου οἱ Δυνατοὶ μιὰ χωριστὴ γωνία
τῆς Γῆς ποῦ ἐλευθερώθηκε μὲ τρομερὸν ἀγῶνα,
καὶ λέγουν, καθὼς νᾶσχιζαν εἰς δυὸ ἱερὰν εἰκόνα,
« Ἄς ᾔν ἐδῶθε λευθεριά, κ' ἐκεῖθε τυραννία! »

Ἔτσι προφέρουν οἱ σκληροὶ τὴν ἔσχατη θυσία
ἐνὸς λαοῦ, ποῦ εἰς συμφοραῖς δὲν ἔκλινε τὸ γόνα,
ἀλλὰ μ' ἀνδραγαθήματα, ποῦ ὑψόνουν τὸν αἰῶνα,
'ς τὰ πατρικά του ἐπρόσθεσε λαμπρότερα μνημεῖα!

ὦ σκλάβοι, μαῦρα θύματα, π' ἀνέλπιστα θρηνεῖτε,
'ς τὸ κέντρο αὐτὸ τοῦ ἑλληνισμοῦ, 'ς τὴν ἔνδοξην Ἀθήνα
τ' ἄχαρο βλέμμα στρέψετε καὶ μὴν ἀπελπισθῆτε.

Φέρτε μὲ δόξα τὴν σκλαβιά· κι' ὅταν ἐκεῖθε ἰδῆτε
νὰ σχίσῃ τὸν αἰθέρα σας λαμπρὴ φωτὸς ἀκτίνα,
ὅλοι, 'ς τὴν πρώτην σάλπιγγα, 'ς τὸ πόδι νὰ βρεθῆτε.

